

Esther Artigas, Laura Cabré, Alexandra de Riquer

Clau del «Mètode de llatí»

de Santiago Segura Munguía

SUMARI

Presentació.....	11
------------------	----

PRIMERA PART. EXERCICIS

I. Primera declinació.....	13
II. Primera declinació. Particularitats.....	14
III. Segona declinació (-us)	15
IV. Segona declinació (-er).....	17
V. Segona declinació (-um)	19
VI. Adjectius de tres terminacions	20
VII. Tercera declinació. Temes en labial.....	22
VIII. Tercera declinació. Temes en dental	24
IX. Tercera declinació. Temes en gutural	26
X. Tercera declinació. Temes en líquida... ..	28
XI. Tercera declinació. Temes en nasal	30
XII. Tercera declinació. Temes en sibilant	31
XIII. Tercera declinació. Temes en -i.....	33
XIV. Tercera declinació. Temes mixtos.....	35
XV. Tercera declinació. Particularitats i irregularitats	37
XVI. Tercera declinació. Adjectius	40
XVII. Quarta declinació.....	42
XVIII. Quarta declinació. Particularitats.....	44
XIX. Cinquena declinació.....	46
XX. Cinquena declinació. Particularitats	48

SEGONA PART. EXERCICIS I LECTURES

XXI. Graus de l'adjectiu. El comparatiu. <i>La infància</i>	51
XXII. Graus de l'adjectiu. El superlatiu. <i>L'educació</i>	53
XXIII. Els numerals. <i>La llar</i>	56
XXIV. Pronoms personals. <i>Decoració i mobiliari. Vestit i ornament personal</i>	59
XXV. Pronoms-adjectius possessius. <i>Els àpats</i>	61
XXVI. Pronoms-adjectius demostratius: hic, iste, ille. <i>La ciutat de Roma. El Capitoli</i>	64
XXVII. Pronoms-adjectius demostratius: is, idem, ipse. <i>El Fòrum, els edificis públics, el Tíber, el Camp de Mart</i>	66
XXVIII. Pronoms-adjectius relatius. <i>El comerç. Monedes, pesos, mesures i còmput del temps</i>	69
XXIX. Pronoms-adjectius interrogatius. <i>Les calçades romanes. Els viatges</i>	72
XXX. Pronoms-adjectius indefinits. <i>Aqüeductes i termes</i>	75
XXXI. Indicatiu: present, pretèrit imperfet, futur imperfet. <i>Els espectacles. El teatre</i>	78
XXXII. Subjuntiu: present, pretèrit imperfet. <i>El circ. Les curses de carros</i>	81
XXXIII. Indicatiu: pretèrit perfet i plusquamperfet. <i>L'amfiteatre</i>	84
XXXIV. Futur perfet. Subjuntiu: pretèrit perfet i plusquamperfet. <i>La vida a pagès. La casa de camp</i>	86
XXXV. L'expressió de l'ordre i de la prohibició. <i>Els déus. Júpiter</i>	89
XXXVI. Infinitiu. <i>Juno i Minerva</i>	91
XXXVII. Els participis. <i>Venus, Mart i Mercuri</i>	94
XXXVIII. Gerundi i gerundiu. Supí. <i>Vulcà, Vesta, Neptú i Plutó</i>	96
XXXIX. Conjugació perifràstica. <i>Apollo</i>	99
XL. Verbs deponents. <i>Ceres i Bacus</i>	101
XLI. Verb SUM i els seus compostos. VOLO, NOLO, MALO. <i>Temples i santuaris</i>	103
XLII. Verbs irregulars: FERO i els seus compostos; EO, FIO, EDO, DO; verbs defectius i impersonals. <i>El culte. Els sacerdots</i>	106
XLIII. La concordança. Usos del nominatiu i el vocatiu. <i>Els presagis. L'endevinació</i>	109
XLIV. Usos de l'acusatiu. <i>El culte domèstic. Els funerals</i>	111
XLV. Usos del datiu. <i>La dona a Roma. El matrimoni</i>	114
XLVI. Usos del genitiu. <i>Guerres i tractats. L'exèrcit</i>	116
XLVII. Usos de l'ablatiu. <i>La legió romana</i>	119
XLVIII. Circumstàncies de lloc i temps. <i>El campament</i>	123

XLIX. Oracions interrogatives, juxtaposades i coordinades. <i>La marxa.</i> <i>El combat</i>	126
L. Oracions d'infinitiu. Completives d'indicatiu amb QUOD. <i>El setge</i>	128
LI. Completives de subjuntiu amb UT, NE, QUOMINUS i QUIN. Completives interrogatives indirectes. <i>La guerra naval</i>	130
LII. Oracions de relatiu i finals. <i>Les recompenses militars. El triomf</i>	133
LIII. Oracions consecutives i causals. <i>Les classes socials</i>	135
LIV. Oracions comparatives i temporals. <i>Senatus Populusque Romanus</i> ...	138
LV. Oracions condicionals i concessives. <i>Els magistrats</i>	141

TERCERA PART. ANTOLOGIA

Charles-François Lhomond.....	145
Eutropi	151
Corneli Nepot	154
Fedre	157
Juli Cèsar.....	159
Vocabulari llatí-català.....	165
Vocabulari català-llatí.....	193

PRESENTACIÓ

Aquest solucionari constitueix la clau dels exercicis continguts a la versió catalana del *Mètode de llatí* de S. Segura Munguía, complement pràctic imprescindible dels principis teòrics exposats en la *Gramàtica llatina* del mateix autor.

L'esperit que ha guiat l'elaboració de la *Clau del «Mètode de llatí»* ha estat la voluntat de millorar l'aprenentatge, facilitant la comprovació regular i seqüenciada dels coneixements adquirits, i de fer possible l'autocorrecció que permet avaluar de manera autònoma el progrés en el coneixement.

Presentem, doncs, una proposta de resolució dels exercicis d'anàlisi gramatical, de traducció i de retroversió suggerits en les cinquanta-cinc unitats i en l'antologia de textos que conformen el *Mètode de llatí*, amb el convenciment que resultarà una eina eficaç per completar aquest sistema d'aprenentatge global de la llengua llatina.

En aquest sentit, pel que fa a les qüestions d'anàlisi gramatical, s'ha augmentat gradualment la complexitat en les respostes, d'acord amb la teoria explicada en la *Gramàtica llatina* i en les «Notes sintàctiques auxiliars» de les unitats de la primera part del *Mètode de llatí*.

Per la mateixa raó, en les traduccions catalanes proposades han prevalgut com a criteris la literalitat i la senzillesa, amb la pretensió que aquestes traduccions serveixin d'orientació i que no n'excloguin cap altra d'alternativa.

Quant als exercicis de retroversió, hem tingut com a referent la reedició de l'obra de S. Segura Munguía *Método de latín I* (Bilbao, Universidad de Deusto, 2012), que incorpora una «Clave del Método».

Amb el mateix afany d'ajudar a la resolució dels exercicis de traducció i de retroversió, hem inclòs en aquesta *Clau del «Mètode de llatí»* un «Lèxic llatí-català» i un «Lèxic català-llatí».

El «Lèxic llatí-català» no és un diccionari bàsic de la llengua llatina, sinó la reunió en un únic vocabulari dels lemes continguts en els diversos vocabularis de les unitats. La finalitat d'aquest lèxic és facilitar en tot moment la consulta dels mots, independentment de la seva localització precisa en una unitat o en una altra.

El «Lèxic català-llatí» ha estat elaborat a partir del vocabulari català dels exercicis

de retroversió proposats al *Mètode de llatí*. És una eina indispensable per a la seva realització. Cal tenir en compte que no conté preposicions ni conjuncions, ni tampoc elements del sistema pronominal. Per a aquestes categories gramaticals cal consultar els paràgrafs corresponents de la *Gramàtica llatina*.

PRIMERA PART

EXERCICIS

I. PRIMERA DECLINACIÓ. Temes en -a

I) ANALITZEU. (*Digueu totes les possibilitats.*)

Stellis: dat. abl. f. pl. | *vitae*: gen. dat. f. sing. / nom. voc. f. pl. | *reginam*: ac. f. sing. | *bonis*: dat. abl. m. f. n. pl. | *insulam*: ac. f. sing. | *parvae*: gen. dat. f. sing. / nom. voc. f. pl. | *fabulis*: dat. abl. f. pl. | *aram*: ac. f. sing. | *aquilae*: gen. dat. f. sing. / nom. voc. f. pl. | *micat*: 3 pers. sing. pr. ind. | *monstrant*: 3 pers. pl. pr. ind. | *ornamus*: 1 pers. pl. pr. ind. | *fugatis*: 2 pers. pl. pr. ind. | *amant*: 3 pers. pl. pr. ind. | *laudo*: 1 pers. sing. pr. ind. | *laudatis*: 2 pers. pl. pr. ind. | *amas*: 2 pers. sing. pr. ind. | *micant*: 3 pers. pl. pr. ind.

II) TRADUÏU.

Les estrelles brillen. | Estimem la vida. | La reina és bona. | Les illes són petites. | Estimeu les faules. | Criada, ets bona i estimes la senyora. | Els mariners miren les estrelles, ja que les estrelles mostren el camí als mariners. | La nena és bonica. | Som pagesos. | La nena adorna l'altar. | Les nenes estimen els coloms. | Les àligues fan fugir els coloms. | Lloem les nenes bones. | Lloeu la gran deessa Minerva. | Diana és la deessa de la lluna. | Lloeu la prudència de l'auriga. | Estimem Minerva, la patrona de les nenes.

III) POSEU EN LLATÍ.

Nauta stellas spectat. | Regina bonas puellas amat. | Minerva magna dea est. | Dearum aras rosis ornatis. | Ancilla rosas aris parat. | Sicilia magna insula est.

IV) LECTURA, ANÀLISI I TRADUCCIÓ.

Els poetes sovint lloen Minerva, gran deessa de Grècia. La deessa Minerva porta sempre una llança i una estàtua de la Victòria, perquè lluita sovint. Els pagesos adornen els altars de Minerva amb roses i lloen la benvolença i la glòria de Minerva.

QÜESTIONS.

- a) El subjecte de *laudant* és *poetae*. *Poetae* està en nominatiu plural i és el subjecte de *laudant*. El substantiu *poetae* en datiu plural és *poetis*.
- b) *Deam* està en acusatiu perquè és una aposició del complement directe *Minervam*. Aquesta paraula en genitiu singular és *deae*.
- c) El verb *laudant* està en plural perquè el seu subjecte és *poetae*, un nominatiu plural.
- d) L'acusatiu singular *hastam*, si en lloc de ser complement directe fos subjecte, estaria en nominatiu singular i seria *hasta*.
- e) *Agricolae* és el subjecte de *ornant*. Concorden en nombre i persona: *agricolae* és un nominatiu plural i *ornant* és una tercera persona plural.
- f) La paraula *deam* és una aposició de *Minervam*.

V) LECTURA, ANÀLISI I TRADUCCIÓ.

Les nenes estimen la deessa Diana, ja que Diana és la deessa de la lluna i dels boscos. Diana porta túnica i sagetes. Als boscos Diana caça feres amb les sagetes. Vosaltres adorneu amb roses l'estàtua de Diana, ja que és una gran deessa.

QÜESTIONS.

- a) El subjecte de *amant* és *puellae*. Concorden en nombre i persona: *puellae* és un nominatiu plural i *amant* és una tercera persona plural.
- b) Els complements directes de *portat* són *tunicam et sagittas*, perquè estan en acusatiu (sense preposició).
- c) *Silvis* és un ablatiu plural. El genitiu plural és *silvarum*.
- d) L'instrument amb què Diana caça és *sagittis* 'sagetes'. La paraula està en ablatiu perquè en llatí amb l'ablatiu s'indica l'instrument.
- e) La declinació en plural de *rosis* és: nom. *rosae*, voc. *rosae*, ac. *rosas*, gen. *rosarum*, dat. *rosis*, abl. *rosis*.
- f) *Statuam* va en acusatiu, perquè és el complement directe de *ornatis*.

II. PRIMERA DECLINACIÓ. Temes en -a (Particularitats)

I) TRADUÏU.

1. La nena és lloada per la senyora. 2. Les estrelles són contemplades pels mariners. 3. Vosaltres sou lloats per les nenes honrades, però nosaltres som blasmats per les nenes dolentes. 4. Les tropes romanes són foragitades pels estrangers. 5. La reina és estimada pels habitants de l'illa. 6. Les terres són devastades per grans tempestes. 7. La pàtria és alliberada i salvada pels habitants. 8. La terra és llaurada pels pagesos.

1. La senyora lloa la nena. 2. Els mariners contemplen les estrelles. 3. Les nenes honrades us lloen a vosaltres, però a nosaltres les nenes dolentes ens blasmen. 4. Els estrangers foragiten les tropes romanes. 5. Els habitants de l'illa estimen la reina. 6. Grans tempestes devasten les terres. 7. Els habitants alliberen i salven la pàtria. 8. Els pagesos llauren la terra.

II) POSEU EN LLATÍ.

Regina a puellis laudatur. | Nauta a filiabus amatur. | Arae rosis a matronis ornantur. | Nautae procellis fugantur. | Patria a nautis servatur.

III) LECTURA, ANÀLISI I TRADUCCIÓ.

La pàtria sovint és salvada pels habitants, és alliberada per les tropes dels habitants i és lloada pels poetes; és estimada per les nenes, per les dones i per les deesses.

QÜESTIONS.

- El subjecte pacient de *servatur* és *patria*, perquè està en nominatiu singular. El subjecte agent de *servatur* és *ab incolis*, perquè està en ablatiu precedit de la preposició *ab*.
- L'ablatiu que va amb la segona preposició *ab* és *copiis*. Es tradueix per 'per les tropes'.
- Poetis* i *puellis* porten la preposició *a* en lloc de *ab* perquè comencen per consonant.
- La traducció del text en la veu activa (en català) és «els habitants sovint salven la pàtria, les tropes dels habitants l'alliberen i els poetes la lloen; les nenes, les dones i les deesses l'estimen».
- Incolis* en genitiu plural és *incolarum*, i en acusatiu singular, *incolam*.
- Les desinències de *feminis* i *deabus* són diferents perquè la paraula *deabus* fa el datiu i l'ablatiu plural en *-abus* per tal de diferenciar-se del seu corresponent masculí, *deis*.

III. SEGONA DECLINACIÓ. Temes en -o; nominatiu singular acabat en -us

I) ANALITZEU.

Agnos: ac. m. pl. | *amici*: gen. m. sing. / nom. voc. m. pl. | *animus*: ac. m. sing. | *annorum*: gen. m. pl. | *avarus*: dat. abl. m. sing. | *avus*: nom. m. sing. | *barbarorum*: gen. m. pl. | *campis*: dat. abl. m. pl. | *capillos*: ac. m. pl. | *captivorum*: gen. m. pl. | *deos*: ac. m. pl. | *fagus*: nom. f. sing. | *filius*: nom. m. sing. | *fluvium*: ac. m. sing. | *fumo*: dat. abl. m. sing. | *gladios*: ac. m. pl. | *hortos*: ac. m. pl. | *humus*: ac. f. sing. | *equorum*: gen. m. pl. | *laurus*: nom. f. sing. | *lectum*: ac. m. sing. | *locorum*: gen. m. pl. | *luci*: gen. m. sing. / nom. voc. m. pl. | *ludis*: dat. abl. m. pl. | *lucus*: nom. m. sg. | *lupi*: gen. m. sing. / nom. voc. m. pl. |

malus: nom. f. sing. | *morbos*: ac. m. pl. | *nuntiis*: dat. abl. m. pl. | *oculos*: ac. m. pl. | *pirus*: nom. f. sing. | *pontus*: nom. m. sing. | *populi*: gen. m. f. sing. / nom. voc. m. f. pl. | *ramos*: ac. m. pl. | *reos*: ac. m. pl. | *rivo*: dat. abl. m. sing. | *scopuli*: gen. m. sing. / nom. voc. m. pl. | *servos*: ac. m. pl.

II) TRADUÏU I POSEU EN PASSIVA (*en llatí*).

1. El senyor estima els esclaus. *Servi a domino amantur*. 2. Els llops devoren els xais. *Agni lupis devorantur*. 3. Els missatgers narren la lluita. *Pugna a nuntiis narratur*. 4. El metge guareix les malalties dels esclaus. *Servorum morbi a medico curantur*. 5. L'esclau rega el jardí amb aigua del rierol. *Hortus a servo rivi aqua irrigatur*. 6. Els companys dels romans fan fugir els bàrbars amb les espases. *Barbari a Romanorum sociis gladiis fugantur*. 7. El vent devasta les muralles del jardí i agita les branques de la pomera. *Horti muri vento vastantur et mali rami agitantur*. 8. Als esperits dels deixebles els plau l'escola. *Discipulorum animi ludo delectantur*. 9. Els alts pollancre ornent les ribes del riu. *Fluvii ripae populis altis ornantur*. 10. El senyor allibera els bons esclaus. *Boni servi a domino liberantur*. 11. Els habitants protegeixen les muralles. *Muri ab incolis servantur*. 12. El poeta crida l'amic. *Amicus a poeta appellatur*. 13. Al combat els mariners eviten les sagetes. *In pugna sagittae a nautis vitantur*. 14. Als boscos el camperol fereix els llops amb l'espasa. *Lupi in silvis ab agricola gladio vulnerantur*. 15. El llop i l'àliga cacen una presa. *Praeda lupo et aquila captatur*. 16. Els amics vituperen els amics mandrosos, però lloen molt els bons amics. *Ignavi amici ab amicis vituperantur, sed boni amici valde laudantur*. 17. Els camperols no tallen els alts faigs, ja que els faigs ornent els boscos. *Fagi altae ab agricolis non secantur, nam silvae fagis ornantur*. 18. Els mariners experts eviten els esculls. *Scopuli a peritis nautis vitantur*. 19. El vent i les tempestes no debiliten els ànims dels mariners. *Nautarum animi vento et procellis non debilitantur*. 20. El masover dona herbes als xais. *Herbae agnis a vilico dantur*. 21. Els esclaus tenen cura dels cavalls del senyor. *Domini equi a servis curantur*. 22. El pagès doma toros als camps, ja que els pagesos llauren els camps amb toros. *Tauri in campis ab agricola domantur, nam campi ab agricolis tauris arantur*. 23. El senyor dona diners als seus fills. *Pecunia filiis a domino datur*.

III) TRADUÏU I POSEU LES FRASES EN ACTIVA (*en llatí*).

1. L'avar no se sadolla amb diners. *Pecunia avarum non satiat*. 2. El senyor és lloat pels esclaus. *Servi dominum laudant*. 3. Els jardins són regats pels esclaus. *Servi hortos rigant*. 4. L'amic és estimat per l'amic. *Amicus amicum amat*. 5. Els jardins són devastats pel vent. *Ventus hortos vastat*. 6. La victòria és anunciada pels bàrbars. *Barbari victoriam nuntiant*. 7. El xai és devorat pel llop. *Lupus agnum devorat*. 8. El bon esclau sempre és lloat pel senyor. *Dominus bonum servum semper laudat*. 9. Els altars són ornats amb corones per les filles del senyor. *Domini filiae aras coronis ornant*. 10. El camí és mostrat pels amics. *Amici viam monstrant*. 11. L'illa és expugnada pels bàrbars. *Barbari insulam*

expugnant. 12. Les malalties són guarides pels metges. *Medici morbos curant.* 13. Els cavalls i els toros són immolats pels romans. *Romani equos et tauros immolant.* 14. Els barris són habitats pels habitants. *Incolae vicos habitant.* 15. Als jardins del senyor els alts pollancres són agitats pel vent. *In domini hortis ventus altas fagos agitat.* 16. El llop no és estimat pel xai, ja que els xais són devorats pels llops als camps. *Agnus lupum non amat, nam lupi agnos in campis devorant.* 17. L'aigua és donada per les filles al mariner. *Filiae aquam nautae dant.* 18. Moltes faules són narrades pels poetes. *Poetae multas fabulas narrant.*

IV) LECTURA, ANÀLISI I TRADUCCIÓ.

Un llop i un xai beuen aigua a la riba d'un riu. El llop espera devorar el xai. Aleshores el llop li va dir: per causa teva l'aigua està tèrbola. El xai li va dir: tu estàs bevent més amunt; però el llop injust devora el xai.

QÜESTIONS.

- El verb *potant* té un subjecte múltiple constituït per dos nominatius singulars, *lupus* i *agnus*.
- Aquam* va en acusatiu perquè és el complement directe de *potant*.
- Fluvii* està en genitiu singular.
- El complement directe de *devorare* és *agnum*.
- El subjecte de *devorat* és *lupus*, perquè està en nominatiu. El complement directe és *agnum*, perquè està en acusatiu.
- L'última oració en veu passiva és: *sed agnus lupo iniusto devoratur*.

IV. SEGONA DECLINACIÓ. Temes en -o; nominatiu singular acabat en -er

I) A) ANALITZEU. (Indiqueu totes les possibilitats.)

Agrorum pulchrorum: gen. m. pl. | *arbitris impigris*: dat. abl. m. pl. | *fabri impigri*: gen. m. sing. / nom. voc. m. pl. | *generum pigrum*: ac. m. sing. | *liber pulcher*: nom. voc. m. sing. | *liberis aegris*: dat. abl. m. pl. | *magistros integros*: ac. m. pl. | *ministro aspero*: dat. abl. m. sing. | *pueri miseri*: gen. m. sing. / nom. voc. m. pl. | *signiferi impigri*: gen. m. sing. / nom. voc. m. pl. | *socero libero*: dat. abl. m. sing. | *vesperum pulchrum*: ac. m. sing. | *viros sacros*: ac. m. pl. | *vincis*: 2 pers. sing. pr. ind. act. | *habes*: 2 pers. sing. pr. ind. act. | *legimus*: 1 pers. pl. pr. ind. act. | *colit*: 3 pers. sing. pr. ind. act. | *vivo*: 1 pers. sing. pr. ind. act. | *eruditur*: 3 pers. sing. pr. ind. pass. | *coluntur*: 3 pers. pl. pr. ind. pass. | *habemus*: 1 pers. pl. pr. ind. act. | *vincimus*: 1 pers. pl. pr. ind. act.

B) POSEU EN LLATÍ.

Dels camps: agrorum | *els fills dels mestres:* magistrorum liberi | *els nens peresosos:* pigri pueri | *el sogre i els gendres de l'home peresós:* pigri viri socer et generi | *els llibres bonics:* pulchri libri | *els caps dels homes bons:* bonorum virorum magistri | *el mestre dels nens:* puerorum magister | *per als artesans diligents:* impigris fabris.

II) TRADUÏU.

1. Als camps feriu un porc senglar amb una sageta. 2. El sogre dona un llibre al gendre. 3. Cèsar és el sogre de Pompeu, però el sogre no estima el gendre i el gendre és vençut pel sogre. 4. El mestre no lloa els nens peresosos, però dona llibres bonics als nens diligents. 5. La diligència dels nens sempre és lloada pel mestre, ja que els nens bons són diligents. 6. El mestre dona llibres bonics als fills dels homes bons. 7. El pobre nen té els ulls negres. 8. Els nens i els homes diligents llegeixen molts llibres. 9. El pagès peresós mai conrea un camp fructífer. 10. Hispània és pàtria d'homes lliures. 11. Als camps cacem amb sagetes un pobre porc senglar. 12. Els tendres xais són devorats pels llops. 13. Els nens diligents estan asseguts a l'escola; llegeixen llibres bonics i són instruïts pel mestre. 14. El bon pagès és un home bo, llaura camps fructífers, conrea boniques pomeres i bones pereres; les pomeres són fèrtils i les pereres són fructíferes. 15. La tendra nena és bonica i viu als camps. 16. El metge guareix els nens malalts. 17. La vida dels homes malvats és miserable i no és lloada pels homes íntegres. 18. El sogre dona un ganivet al gendre i el gendre fereix un porc senglar amb el ganivet.

III) POSEU EN LLATÍ.

Apros in agris captamus. | Socer pulchrum librum genero dat. | Libri pigris pueris non delectant. | Magister impigros pueros amat et pigros viros non laudat. | Magistri liberi nigros oculos habent. | Impiger agricola malos piroque frugiferas colit, agros arat et a bonis viris laudatur. | Pueri aegri a medico sanantur.

IV) LECTURA, ANÀLISI I TRADUCCIÓ.

El pagès fereix amb un ganivet un porc senglar als camps i el mostra als seus fills. El pagès és un home bo i té nens bonics. Els nens del pagès llegeixen llibres i són lloats pel mestre. Però no cacen porcs senglars, perquè són nens petits.

QÜESTIONS.

- El subjecte de *vulnerat* és *agricola*, perquè està en nominatiu singular.
- Aprum* està en acusatiu singular perquè és el complement directe de *vulnerat*. *Cul-tro* està en ablatiu singular perquè és un ablatiu instrumental.
- El complement directe de *habet* és *pulchros pueros*. Està en acusatiu plural. El mateix sintagma en genitiu plural és *pulchrorum puerorum*.
- Vir* concerta amb l'adjectiu *bonus* i amb el substantiu *agricola*.

- e) *A magistro* està en ablatiu. En llatí el subjecte agent ha d'anar en ablatiu amb la preposició *a* (*ab*, si el mot comença amb vocal) quan es tracta d'un ésser animat o d'una cosa personificada.
- f) El subjecte pacient de *laudantur* és *pueri*. En aquesta oració hi ha el subjecte pacient *pueri* i el subjecte agent *a magistro*. El subjecte pacient ha d'anar en nominatiu i el subjecte agent en ablatiu.

V. SEGONA DECLINACIÓ. Temes en -o; nominatiu singular acabat en -um

I) ANALITZEU. (*Indiqueu totes les possibilitats de cada paraula.*)

Argento: dat. abl. n. sing. | *armorum*: gen. n. pl. | *bella*: nom. voc. ac. n. pl. | *castris*: dat. abl. n. pl. | *donis*: dat. abl. n. pl. | *caelo*: dat. abl. n. sing. | *imperio*: dat. abl. n. sing. | *op-pida*: nom. voc. ac. n. pl. | *praemiis*: dat. abl. n. pl. | *proelium*: nom. voc. ac. n. sing. | *pila*: nom. voc. ac. n. pl. | *telis*: dat. abl. n. pl. | *templa*: nom. voc. ac. n. pl. | *hospitio*: dat. abl. n. sing. | *gerebam*: 1 pers. sing. pret. impf. ind. act. | *iaciebat*: 3 pers. sing. pret. impf. ind. act. | *pugnabatur*: 3 pers. sing. pret. impf. ind. pass. | *aedificabant*: 3 pers. pl. pret. impf. ind. act. | *offerebam*: 1 pers. sing. pret. impf. ind. act. | *descendebatis*: 2 pers. pl. pret. impf. ind. act. | *iudicabas*: 2 pers. sing. pret. impf. ind. act. | *nocebant*: 3 pers. pl. pret. impf. ind. act. | *veniebamus*: 1 pers. pl. pret. impf. ind. act. | *dicat*: 3 pers. sing. pr. ind. act. | *aperitur*: 3 pers. sing. pr. ind. pass. | *laborabatis*: 2 pers. pl. pret. impf. ind. act. | *includebat*: 3 pers. sing. pr. ind. act. | *includebantur*: 3 pers. pl. pret. impf. ind. pass. | *faciebatis*: 2 pers. pl. pret. impf. ind. act.

II) TRADUÏU.

1. Els romans feien grans guerres per afany de poder. A la guerra portaven armes defensives i armes ofensives; els cascos, les cuirasses i els escuts s'anomenaven *arma*; les javelines, les llances i les espases eren anomenades *tela* pels romans. A les batalles, primer llançaven javelines, després lluitaven amb les espases i els escuts. 2. Els romans construïen temples grans i bonics per als déus i les deesses. Els temples eren ornats pels romans amb or i argent, i els romans oferien grans regals als déus i a les deesses. Les ànimes dels morts descendien a l'infern, i allí eren jutjades. Les ànimes dels dolents eren condemnades, castigades i turmentades de moltes maneres. Les ànimes dels bons, però, eren lloades i admeses en el nombre dels déus. 3. El campament i la plaça forta eren expugnats pels romans. Una gran guerra era feta pels romans, però els pagesos no estimaven la guerra, ja que la guerra perjudica l'agricultura. Les guerres proporcionaven molts presoners als romans. 4. El nen anava diàriament a l'escola; el mestre deia sàvies paraules als nens; els nens obrien les tauletes i escrivien amb l'estil. El mestre donava premis

als bons deixebles i vituperava els peresosos. El nen sempre treballava i rebia molts premis. El mestre sovint narrava faules. Les faules agradaven molt als nens.

III) POSEU EN LLATÍ.

Romani bellum gerebant, pulchra templa aedificabant atque magna dona deis offerebant. | Bellum ab agricolis non amabatur, nam bella agriculturae nocent. | Pueri ad ludum veniebant.

IV) LECTURA, ANÀLISI I TRADUCCIÓ.

Dèdal, home dotat d'un gran enginy, estava desterrat a l'illa de Creta. Allí, el tirà de Creta proporcionava hospitalitat a Dèdal, i Dèdal construïa per al tirà un gran laberint. Després, però, el tirà tanca Dèdal amb el seu fill al laberint. Llavors Dèdal fa unes ales amb plomes i cera, i les adapta a les seves espatlles. Després surt volant amb el seu fill. El noi agitava les ales al cel, però la cera de les ales es fon i el pobre noi cau a les ones. Mentrestant, Dèdal arribava a Itàlia i ofería les ales als déus en un bonic temple.

QÜESTIONS.

- Vir* és aposició de *Daedalus*. Una aposició és un substantiu que complementa un altre substantiu; hi concorda en cas.
- Insula* és un ablatiu.
- Daedalo* és complement indirecte. Està en datiu perquè aquest és el cas del complement indirecte.
- El subjecte de *aedificabat* és *Daedalus*; el complement directe és *magnum Labyrinthum*; el complement indirecte és *tyranno*.
- Pinnis* i *cerā* estan en ablatiu. En llatí l'instrument i la matèria es posen en ablatiu.
- El complement directe de *facit* és *alas*. El complement directe ha d'anar en acusatiu.

VI. ADJECTIUS DE TRES TERMINACIONS

I) ANALITZEU. (Indiqueu totes les possibilitats.)

Fidi servi: gen. m. sing. / nom. voc. m. pl. | *doctis verbis*: dat. abl. n. pl. | *vitam beatam*: ac. f. sing. | *aedificia pulchra*: nom. voc. ac. n. pl. | *magno incendio*: dat. abl. n. sing. | *alta fagus*: nom. voc. f. sing. | *mirae clementiae*: gen. dat. f. sing. / nom. voc. f. pl. | *aedificiis publicis privatisque*: dat. abl. n. pl. | *latis spatiis immensi caeli*: dat. abl. n. pl. + gen. n. sing. | *nitida arma*: nom. voc. ac. n. pl. | *nigri Afri*: gen. m. sing. / nom. voc. m. pl. | *clarorum virorum*: gen. m. pl.

II) ANALITZEU ELS VERBS SEGÜENTS I POSEU-LOS EN PRESENT I IMPERFET

D'INDICATIU DEL MATEIX NOMBRE I PERSONA.

Audies: 2 pers. sing. fut. impf. ind. act. *audis, audiebas* | *manebimus*: 1 pers. pl. fut. impf. ind. act. *manemus, manebamus* | *inveniemus*: 1 pers. pl. fut. impf. ind. act. *invenimus, inveniebamur* | *insetet*: 3 pers. sing. fut. impf. ind. act. *insetit, insetebat* | *subigetis*: 2 pers. pl. fut. impf. ind. act. *subigitis, subigebatis* | *favebo*: 1 pers. sing. fut. impf. ind. act. *faveo, favebam* | *delebitur*: 3 pers. sing. fut. impf. ind. pass. *deletur, debebatur* | *videbimur*: 1 pers. pl. fut. impf. ind. pass. *videmur, videbamus* | *servies*: 2 pers. sing. fut. impf. ind. act. *servis, serviebas* | *errabimur*: 1 pers. pl. fut. impf. ind. pass. *erramus, errabamus* | *defendetur*: 3 pers. sing. fut. impf. ind. pass. *defenditur, defendebatur* | *fugient*: 3 pers. pl. fut. impf. ind. act. *fugiant, fugiebant* | *oppugnabimus*: 1 pers. pl. fut. impf. ind. act. *oppugnamus, oppugnabamus* | *terrebuntur*: 3 pers. pl. fut. impf. ind. pass. *terrentur, terrebantur* | *diripietur*: 3 pers. sing. fut. impf. ind. pass. *diripitur, diripiebatur* | *occidentur*: 3 pers. pl. fut. impf. ind. pass. *occiduntur, occidebantur* | *amittetur*: 3 pers. sing. fut. impf. ind. pass. *amittitur, amittebatur*.

III) TRADUÏU.

1. El metge és savi. 2. Els esclaus són fidels. 3. Estimarem el mestre savi. 4. Els nens bons escoltaran sàvies paraules a l'escola i seran instruïts i lloats pel mestre savi. 5. Els homes diligents romandran als camps, trobaran faigs alts als amples boscos, feriran porcs senglars amb sagetes, conrearan els camps i llauraran amb l'arada; empeltaran pomeres boniques i pereres fructíferes, viuran una vida feliç, ja que la vida lliure als amples camps sempre agradarà als homes diligents. 6. Tendre nen, seràs instruït pel mestre diligent i llegiràs llibres bonics. 7. El poble romà sotmetrà els africans en guerres aferrissades, perquè els bons déus sempre afavoriran els bons i els valents. 8. El record dels homes gloriosos sempre romandrà, mai s'esborrarà; sempre lloareu l'admirable clemència dels homes bons. 9. L'escut i la cuirassa són brillants. 10. Els poders i les victòries són coses fortuïtes. 11. Aviat veurem els bonics temples de Roma. 12. Edificis públics i privats, sagrats i profans, seran edificats per artesans diligents i ornats amb estàtues boniques. 13. Mirarem el cel ple d'estrelles, ja que els astres erraran sempre pels amplis espais del cel infinit. 14. Farem una guerra duradora; els bàrbars vindran i raptaran els pobres i tendres nens; però els nens seran defensats coratjosament pels homes valents; els bàrbars fugiran, però no evitaran les mortíferes sagetes i seran destruïts en un gran combat.

IV) POSEU EN LLATÍ.

Nostri agri a barbaris vastabuntur. | A bonis laudabimur et a malis vituperabimur. | Tyranni ab inimicis suis atque ab amicis semper timebuntur; numquam tyrannos amabimus. | Procella nautas terrebit, sed nautae ad ripam pervenient atque filiis suis cibum quotidie portabunt. | Magister pigros discipulos puniet et pueris impigris magna prae-mia dabit.